

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Психології» (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Максим ЖИДКО

(ім'я та прізвище)

« 28 » серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психодіагностика

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні і поведінкові науки
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологія
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна, дистанційна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 1.09.2025 року

Харків – 2025 р.

Розробник: Яковенко О. К., доцент, канд. психол. наук,
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри психології
(№ 704)

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри канд. психол. наук, доц
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Юрій ГУЛИЙ
(ім'я та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Маргарита СТАРОДУБЦЕВА
(ім'я та прізвище)

(підпис)

1. Загальна інформація про викладача

Яковенко Олена Костянтинівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри

З 2008 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- еволюційна психологія;
- психодіагностика;
- експериментальна психологія;
- основи неврології та психіатрії

Напрями наукових досліджень: сімейна та вікова психологія

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 5 семестр.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна

Дисципліна – обов'язкова.

Обсяг дисципліни:

5 кредитів ЄКТС (150 годин), у тому числі аудиторних – 64 годин (32 - лекційні, 32 - семінарські), самостійної роботи здобувачів – **86** годин.

Види навчальної діяльності – лекції, семінарські заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – загальна психологія, експериментальна психологія, диференційна психологія, вікова психологія;

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – експериментальна психологія, математичні методи роботи психолога.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета

Формування компетенцій у здобувачів вищої освіти, які спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень з проблем, явищ, понять психодіагностики, а також оволодіння основними методами психодіагностики, призначеними для вивчення різноманітних психологічних властивостей досліджуваних.

Завдання

Поглиблення теоретичних знань та практичних навичків у здобувачів вищої освіти щодо володіння сучасними методиками психодіагностичного дослідження особистості в нормі та патології, а також

самостійно відбирати відповідні засоби до конкретної наукової мети та якісно інтерпретувати отримані результати. Формулювання мети, завдання дослідження, володіння навичками збору первинного матеріалу, дотримання процедури дослідження. Рефлексування та критичне оцінювання достовірності одержаних результатів психологічного дослідження, формулювання аргументованих висновків.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні досягти таких **компетентностей**:

1. Здатність застосовувати знання з психодіагностики у практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
4. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
5. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
6. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
8. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

А) Знання

1. Володіти концептуальними знаннями в галузі психодіагностики та бути здатними їх застосовувати в професійній діяльності.

Б) Уміння

1. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців.
2. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т. ч. з використанням інформаційно-комунікативних технологій, для вирішення професійних завдань.
3. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

В) Комунікація

1. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

Г) Автономія та відповідальність:

1. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

у результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати історію формування психіатричного знання; основні принципи сучасної класифікації психічних розладів; основні чинники етіопатогенезу психічних

розладів; основні форми невротичних розладів, співвідношення понять симптом, синдром, нозоформа; особливості соматичних порушень при неврозах; основні форми ендогенних психічних розладів; психічні порушення при черепно-мозкових травмах та інтоксикаціях різного генезу.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Основні положення психодіагностики.

Тема 1. Становлення психодіагностики.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Загальнонаукове визначення діагностики. Проблема визначення об'єкта й предмета психодіагностики, її мета й завдання. Основні джерела психодіагностики. Передісторія й історія науки. Етапи становлення психодіагностики як наукової системи методів і способів постановки психологічного діагнозу. Місце сучасної психодіагностики в системі наук. Області застосування психодіагностичних результатів. Основні тенденції розвитку сучасної психодіагностики.

- *Семінарське заняття «Розвиток сучасної психодіагностики. Етапи. Характеристика основних методів»*

Тема 2. Підходи до класифікації психодіагностичних об'єктів.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Основні підходи до класифікації психодіагностичних об'єктів.

Закордонні підходи до класифікації психодіагностичних об'єктів: Анастасі А., Ян Тер Лаака. Критерії вибору психодіагностичного підходу для певної практичної сфери діяльності педагога-психолога: вік, категорія суб'єктів утворення; специфіка освітньої установи.

- *Семінарське заняття «Огляд основних сучасних класифікацій психодіагностичних об'єктів»*

Тема 3. Напрямки психодіагностичних досліджень.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Професійна психодіагностика. Психодіагностика стильових рис особистості: конституціональних і соціально-обумовлених диспозицій. Методи діагностики загальних, спеціальних і пізнавальних здібностей. Психодіагностика індивідуального стилю особистості. Психодіагностика розуміння й взаємини. Клінічна психодіагностика.

- *Семінарське заняття «Ознайомлення з основними методами сучасної психодіагностики здібностей»*

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
 - *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*
- Підготовка до модульного контролю.

Змістовий модуль 2. Принципи конструювання психодіагностичних методик

Тема 1. Основи психометрії.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Психометрія та основні наукові критерії до психодіагностичних методик. Відмінності психодіагностичних методів від дослідницьких. Основні підходи до класифікації психодіагностичних процедур. Можливості, достоїнства й недоліки вимірювальних і клінічних методів психодіагностики. Вимоги, пропонувані до психодіагностичним методам і ситуацій. Валідність методики, її види. Надійність тесту. Репрезентативність тестових норм. Поняття середньостатистичної норми, соціально-психологічного нормативу й процентильної норми.

Нормативні приписання користувачам психодіагностических методик: професійно-етичні вимоги до психолога-консультанта, що практикує в освітніх установах, умови використання методик фахівцями-суміжниками.

- *Семінарське заняття «Основні принципи визначення валідності та надійності психодіагностичних методик»*

Тема 2. Основні етапи створення психодіагностичних методик.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Загальна характеристик процесу створення психодіагностичної методики. Головні вимоги до завдань тесту, класифікація та характеристика завдань. Специфікація тесту. Оцінка дискримінативності та ефективності завдань. Перевірка тесту на надійність та валідність. Стандартизація тесту.

- *Семінарське заняття «Методи перевірки тесту на надійність та валідність»*

Тема 3. Загальна характеристика проєктивних методів

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Сутність та види проєктивних механізмів. Становлення проєктивного підходу. Вимоги до стимульного матеріалу. Класифікація проєктивних тестів. Тест Сонді. Тест Люшера.

- *Семінарське заняття «Огляд сучасних проєктивних методів дослідження особистості. Основні принципи обробки та*

інтерпретації результатів»

Тема 4. Етичні принципи психодіагноста.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Етичні принципи проведення психодіагностичних досліджень. Основні джерела артефактів при тестуванні та можливості негативного впливу на людину, яка тестувалася.

- *Семінарське заняття «Основні етичні принципи роботи практичного психолога»*

Модульний контроль.

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (контрольні роботи за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8 Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

8.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виступ із доповіддю або активна участь у обговоренні питань з тематики практичного заняття	0...3	7	0...21
Аналіз зразків історій хвороб з психіатричними розладами	0...3	1	0...3
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Змістовний модуль 2			

Виступ із доповіддю або активна участь у обговоренні питань з тематики практичного заняття	0...3	7	0...21
Аналіз зразків історій хвороб з невротичними розладами	0...3	1	0...3
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Усього за семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови здобувача від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту/заліку складається із трьох запитань. Максимальна кількість балів за перше та друге запитання — 30 балів, за третє — 40.

8.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- знати структуру й особливості психологічного знання;
- знати види та напрямки сучасної психології;
- знати принципи побудови навчання в психології.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- розкривати зміст основних понять і категорій психології;
- застосовувати знання про особливості професійної діяльності психолога на практиці.

8.3 Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит	Іспит
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Задовільно (60-74). Чітко розрізняти психологічну науку і псевдонауку. Своєчасно, без помилок принципового характеру, захистити всі домашні завдання. При виконанні модульних контрольних робіт, без

принципових помилок, виконати не менш ніж 50 % від загальної кількості запитань. Знати основні поняття експериментальної психології. Знати на давати характеристику основним методам психологічного дослідження. Знати основні експериментальні та неекспериментальні плани та випадки їх використання. Уміти презентувати результати свого дослідження. Уміти за допомогою викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) спланувати емпіричне психологічне дослідження.

Добре (75 - 89). Чітко розрізняти психологічну науку і псевдонауку. Своєчасно, без помилок, захистити всі домашні завдання. При виконанні модульних контрольних робіт, без принципових помилок, виконати не менш ніж 75 % від загальної кількості запитань. Досконало знати основні поняття експериментальної психології. Досконало знати на надавати характеристику основним методам психологічного дослідження. Досконало знати основні експериментальні та неекспериментальні плани та випадки їх використання. Уміти презентувати результати свого дослідження. Уміти без суттєвої допомоги допомогою викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) спланувати емпіричне психологічне дослідження.

Відмінно (90 - 100). Чітко розрізняти психологічну науку і псевдонауку. Безпомилково виконувати та захищати всі домашні завдання в обумовлений викладачем строк, з докладним обґрунтуванням своїх висновків. При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 95 % від загальної кількості питань. Досконало знати основні поняття експериментальної психології. Досконало знати на надавати характеристику основним методам психологічного дослідження. Досконало знати основні експериментальні та неекспериментальні плани та випадки їх використання. Уміти без допомоги викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) спланувати емпіричне психологічне дослідження.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення

1. Основи неврології та психіатрії [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. А. Федосєєв, Т. Ю. Проскуріна, Н. І. Завгородня – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 79 с.

2. Основи неврології та психіатрії. Навчально-методичний комплекс для студентів зі спеціальності «Психологія» / Укладачі: Кочарян О.С., Терещенко Н.М., Федосєєв В.А. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – 19 с.

НМК з дисципліни:

- робоча програма дисципліни;
- підручники (навчальні посібники), в тому числі в електронному вигляді, які за змістом повністю відповідають робочій програмі дисципліни;
- методичні вказівки та рекомендації для виконання практичних робіт, а також рекомендації для самостійної підготовки;
- плани семінарських занять;
- питання, тести для контрольних заходів;
- каталоги інформаційних ресурсів.

11. Рекомендована література

Базова:

1. Основи невротології та психіатрії [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. А. Федосєєв, Т. Ю. Проскуріна, Н. І. Завгородня – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 79 с.
2. Основи невротології та психіатрії. Навчально-методичний комплекс для студентів зі спеціальності «Психологія» / Укладачі: Кочарян О.С., Терещенко Н.М., Федосєєв В.А. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – 19 с.
3. Психологія. Медична психологія. Психіатрія (термінологія): / Уклад. Ігор Іванович Кутько, Микола Іванович Пилипенко, Анатолій Якович Циганенко и інш. . - Х. : НДІ медичної радіології ім. С.П. Григор'єва, 1996 . - 314с.

Допоміжна

4. Кузнецов В.М. Психіатрія : Навч. посібник для лікарів-інтернів і курсантів ін-тів удоскон. лікарів : / В.М. Кузнецов и Володимир Мечиславович Чернявський . - К. : Здоров'я, 1993 . - 343 с. –
5. Психіатрія : Підручник : / Олександр Костянтинів Напрєєнко, І.Й. Влох, О.З. Голубков и А.О. Двірський . - К. : Здоров'я, 2001 . - 582 с.
6. Халмурадов Б. Д. Судова психіатрія: основні терміни та поняття : навчальний посібник-довідник для вузів : / Батир Данатарович Халмурадов и О.Г. Швачко . - К. : Центр навчальної літератури, 2006 . - 77 с. - Бібліогр.: с.76.

12. Інформаційні ресурси

1. Електронна адреса кафедри психології khai.psyho@gmail.com
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського - nbuv.gov.ua
3. Бібліотека університету - http://library.khai.edu/library/page_lib.php